

Instrukcja postępowania z obiektami zabytkowymi w przypadku zagrożenia powodzią

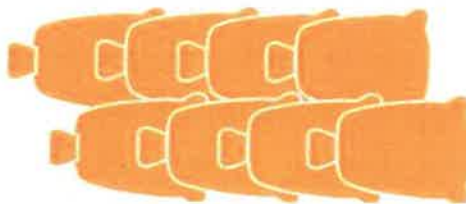
W razie narastającego zagrożenia powodziowego należy regularnie i uważnie słuchać komunikatów radiowych i telewizyjnych, prognoz pogody. W razie informacji, że na danym terenie może wystąpić powódź należy:

1. Przygotować z pomocą pracowników danej instytucji, wolontariuszy, we współpracy z obroną cywilną miasta lub gminy obiekt zabytkowy do ochrony przed skutkami powodzi, żeby nie dopuścić do zalania wnętrza zabytku. Można to zrobić poprzez zamurowanie nisko położonych drzwi i okien lub obłożenie ich folią i workami z piaskiem. Worki powinny być jutowe lub nylonowe oraz posiadać wymiary ok. 80 x 50 cm. Worki należy wypełniać maksymalnie w 70–80% a ich ciężar powinien wynosić około 30 kg. Worki należy układać w taki sposób, że po ułożeniu pierwszego worka, następny kładziemy tak, aby jego wiązanie (podniesione w górę) ściśle przylegało do tyłu worka poprzedniego.

WIDOK Z GÓRY

W dwóch i więcej ciągach worki układamy w sposób mijankowy.

2. Zabytki ruchome w kościołach takie jak np. obrazy, rzeźby, wyroby rzemiosła artystycznego, które dadzą się podnieść należy przenieść np. na chór, do pomieszczeń wieży kościelnej, dzwonnicy lub na wyższe piętro plebanii lub do budynków wyżej położonych. Podobnie należy postąpić z dokumentacją. Do pakowania zabytków ruchomych i dokumentacji należy użyć kontenerów plastikowych używanych w handlu lub szczelnie zamkniętych worków foliowych, nieprzepuszczających wody.
3. Należy zgromadzić odpowiednią ilość materiałów do pakowania, źródeł światła – latarki, świece, zapasowe baterie itd. oraz niepsującą się żywność i czystą wodę w pojemnikach. W czasie powodzi należy odłączyć urządzenia elektryczne, sieć

gazową i wodociągową. Usunąć z najbliższego otoczenia toksyczne substancje jak np. pestycydy i środki owadobójcze. Prowadzić z pomocą straży pożarnej, obrony cywilnej, wolontariuszy akcję ratowniczą zmniejszającą negatywne skutki oddziaływania powodzi na zabytki, dbając jednak o bezpieczeństwo ludzi.

Po ustąpieniu wody należy przystąpić do likwidacji skutków powodzi:

1. Upewnić się czy budynek nie grozi zawaleniem, nie włączać samodzielnie instalacji gazowej i elektrycznej przed sprawdzeniem stanu ich zachowania.
2. Należy jak najszybciej usunąć wodę i wszelkie organiczne i mineralne zanieczyszczenia powstałe na powierzchni posadzki zalanego wnętrza.
3. Otworzyć okna i drzwi, aby przewietrzyć budynek. Meble odsunąć od ścian na co najmniej 20 cm i podnieść minimum 5 cm od podłogi.
4. Polichromii ściennych zalanych lub zabrudzonych nie należy czyścić żadnymi metodami mechanicznymi np. zmywania czystą wodą z użyciem szczotek lub szmat.
5. Należy unikać gwałtownego osuszania z użyciem wymuszonego obiegu ciepłego powietrza, nie uruchamiać ogrzewania budynku. Suszenie powinno odbywać się w sposób naturalny przy zapewnieniu dobrej wentylacji obiektu. Do wilgotnych ścian z polichromią nie należy przystawić żadnych obiektów ruchomych, które utrudniają swobodną cyrkulację powietrza. Wysychanie powierzchni malowidła musi odbywać się równocześnie ze schnięciem podłoża tzn. tynków oraz ceglanych, kamiennych lub drewnianych elementów konstrukcyjnych ścian.
6. Rzeźby wykonane z granitu, bazaltu oraz piaskowca kwarcytowego można czyścić przy użyciu bieżącej wody z dodatkiem łagodnych detergentów oraz miękkich pędzli.
7. Rzeźby wykonane z marmuru, wapienia lub piaskowca można doraźnie czyścić z zanieczyszczeń powodziowych tylko przy użyciu czystej najlepiej destylowanej wody i miękkich pędzli.
8. Wszystkie części rzeźb lub obiektów kamiennych uszkodzonych mechanicznie należy zabezpieczyć przez zebranie ich do pojemnika umożliwiającego ich schnięcie i pozostawienie wraz z obiektem w miejscu jego przechowywania.
9. Przed podjęciem jakichkolwiek prac dezynfekcyjnych lub remontowych w obiekcie z malarstwem ściennym, rzeźbami lub dekoracjami z kamienia porowatego oraz prac konserwatorskich przy obrazach olejnych, rzeźbach drewnianych, należy za zgodą Kujawsko-Pomorskiego Konserwatora Zabytków zwrócić się o pomoc do wyspecjalizowanych zawodowych konserwatorów zabytków.

10. Obiekty papierowe dotknięte powodzią obok zniszczeń wynikających bezpośrednio z katastrofy (zalania i zabrudzenia) narażone są na zniszczenia mikrobiologiczne, które mogą zaistnieć bardzo szybko po zalaniu. W celu ograniczenia szkód zasadne jest przyjęcie następującego toku postępowania:

- a) Z zalanych zbiorów należy wyselekcjonować obiekty najcenniejsze, które będą ratowane w pierwszej kolejności. Powinny się wśród nich być zabytki najbardziej wrażliwe na wodę: rękopisy, druki iluminowane, akwarele, pastele, fotografie, mapy kolorowane i inne;
- b) Należy je w miarę możliwości oczyścić z zanieczyszczeń i zamrozić w możliwie najniższej temperaturze, po uprzednim owinięciu ich w folię, co ograniczy rozwijanie pleśni. Do tego celu należy wykorzystywać dostępne chłodnie i zamrażarki. Obiekty w stanie zamrożenia powinny zostać do momentu ich konserwacji. Przed konserwacją powinny zostać wysuszone najlepiej metodą sublimacyjną w liofilizatorze;
- c) W przypadku braku możliwości zastosowania tej techniki obiekty należy suszyć metodą tradycyjną stosując przekładki z bibuły lub innych higroskopijnych materiałów;
- d) Książki należy ustawić pionowo z wachlarzowo rozsuniętymi kartkami i suszyć przez wyłożenie w przewiewnych pomieszczeniach. Wymuszony ruch powietrza należy uzyskać przez użycie wentylatorów. Dla podniesienia temperatury suszenia można wykorzystać grzejniki olejowe ustawione w takiej odległości, aby nie powodować przegrzewania obiektów. Należy unikać stosowania dmuchaw typu „Farel”;
- e) Po wysuszeniu obiekty należy poddać dezynfekcji w komorze próżniowej.